

הקשר המופלא בין מנחת העומר למנחת סוטה

ספר ויקרא פרק כג

(ט) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (י) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לָכֶם וְקִצְרַתֶם אֶת קִצְיֹתָהּ וְהִבַּאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קִצְיֹתְכֶם אֶל הַכֹּהֵן: (יא) וְהִנִּיף אֶת הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לְרִצְוֹנְכֶם מִמִּתְחַרַּת הַשַּׁבָּת וְיִנְפְּנוּ הַכֹּהֵן: (יב) וְעֲשִׂיתֶם בְּיוֹם הַנִּיפְכֶם אֶת הָעֹמֶר כְּכֹשׁ תְּמִים בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֹלָה לַיהוָה: (יג) וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרִינָיִם סֹלֶת בָּלוּלָה בְּשֶׁמֶן אֲשֶׁה לַיהוָה לִידּוּד רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְפָּה יַיִן רְבִיעֵת הַהַיּוֹן: (יד) וְלֶחֶם וְקֵלִי וְכֶרֶם לֹא תֹאכְלוּ עַד עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה עַד הִבִּיאְכֶם אֶת קִרְבֵּן אֱלֹהֵיכֶם חֲקֵת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם: (טו) וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמִּתְחַרַּת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הִבִּיאְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַת שַׁבְּתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה: (טז) עַד מִמִּתְחַרַּת הַשַּׁבָּת הַשְּׁבִיעִית תִּסְפְּרוּ חֲמִשִּׁים יוֹם וְהִקְרַבְתֶּם מִנְחָה תְּדֹשָׁה לַיהוָה: (יז) מִמִּשְׁבְּתֵיכֶם תָּבִיאוּ לֶחֶם תְּנוּפָה שְׁתֵּים שְׁנֵי עֶשְׂרִינָיִם סֹלֶת תִּהְיֶינָה חֲמֵץ תִּאֲפִינָה בְּכֹרִים לַיהוָה: (יח) וְהִקְרַבְתֶּם עַל הַלֶּחֶם שִׁבְעַת כֶּבֶשִׂים תְּמִימִם בְּנֵי שָׁנָה וּפֶר בֶּן בָּקָר אֶחָד וְאֵילִם שְׁנָיִם יִהְיוּ עִלָּה לַיהוָה וּמִנְחָתָם וְנִסְפִיָּהֶם אֲשֶׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: (יט) וְעֲשִׂיתֶם שְׁעִיר עִזִּים אֶחָד לַחֲטָאת וּשְׁנֵי כֶבֶשִׂים בְּנֵי שָׁנָה לְזִבְחַת שְׁלָמִים: (כ) וְהִנִּיף הַכֹּהֵן אֶתְּכֶם עַל לֶחֶם הַבִּכּוּרִים תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה עַל שְׁנֵי כֶבֶשִׂים קֹדֶשׁ יִהְיוּ לַיהוָה לְזִבְחַת לִפְנֵי: (כא) וְקִרְאתֶם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֹאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ חֲקֵת עוֹלָם בְּכָל מִשְׁבְּתֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם: (כב) וּבְקִצְרֹתֶם אֶת קִצְיֹת אֲרֻצְכֶם לֹא תִכְלֶה פָּאת שְׂדֶךְ בְּקִצְרֹכֶם וְלִקַּטְתֶּם קִצְיֹת לֹא תִלְקַטְוּ לְעֵנִי וְלִגְרַתְּ תַעֲזֹב אֶתְּכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: (כג) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כד) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם שַׁבְּתוֹן זִכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ:

מסכת סוטה דף יד/א - כל המנחות באות מן החטין וזו באה מן השעורין מנחת העומר אף על פי שבאה מן השעורין היא היתה באה גרש וזו באה קמח ר"ג אומר כשם שמעשיה מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה

רש"י סוטה דף יד/א - גרש - בשעורים מובחר שבו מנופה בי"ג נפה כעין סולת חטים: קמח - הכל מעורב כמו שנטחן:

מסכת סוטה דף טו/א - וכל המנחות טעונות שמן ולבונה והאיכא מנחת חוטא דרחמנא אמר לא ישיב עליה שמן ולא יתן עליה לבונה הכי קאמר כל המנחות טעונות שמן ולבונה ובאות מן החיטין ובאות סולת מנחת חוטא אף על פי שאינה טעונה שמן ולבונה באה מן החטין ובאה סולת מנחת העומר אף על פי שהיא באה מן השעורין טעונה שמן ולבונה ובאה גרש וזו אינה טעונה לא שמן ולא לבונה ובאה מן השעורין ובאה קמח

ספורנו ויקרא פרק כג פסוק ח - והתחיל דבור חג השבועות מן העומר כי מאז מתחיל קציר בעומר וספירת השבועות שהם מענין החג הנקרא חג קציר וחג השבועות שבו נתן הודאה לאל יתברך. כי אמנם מכוונות הרגלים הם התפלה וההודאה כמו במועד חדש האביב התפלה לאל על האביב וההודאה על החירות. ובהיות כי הצלחת הקציר תהיה כפי מזג הזמן מתחלת האביב עד הקציר כאמרו שבועות חקות קציר ששמר לנו היה העומר הודאה על האביב כמקריב ביכורי השדה לבעלים והיה הקרבן עמו לתפלה על העתיד והיתה הספירה זכרון לתפלת יום יום והיה חג הקציר הודאה על טוב הקציר וחג האסיף על טוב האסיף:

מהר"ל תפארת ישראל - פרק כה

לכך היה הקרבת עומר בט"ז ניסן מן השעורין, שהשעורין הם גופניים כי הם מאכל בהמה, וקרבן זה ביום ראשון של ספירה כי הגוף הוא מוכן לקבל מדרגת השכל, וכמו שהתבאר לפני זה כי אי אפשר לתורה רק שיהיה לה מקבל גשמי, ומעלת השכל שא"א שלא יהיה בלא מקבל כלל רק צריך לו מקבל גשמי, ולכך היום הראשון מן חמשים יש כאן הקרבת העומר מן השעורים שהוא מאכל חמרי כנגד נושא התורה שהוא התחלה לתורה, וביום חמשים שהוא עצרת ואז הקרבת שתי הלחם מן החטים, ומאכל חטים הוא ראוי לאדם השכלי בפרט כמו שאמרו במסכת הוריות (י"ג ע"ב) חמשה דברים יפים לתלמוד האוכל פת חטין ואין צריך לומר חטים עצמם. ושתי הלחם היו של חמץ, ודבר זה להורות על מעלת ומדרגת התורה שהכל תחת מדרגת ה' ומסודר ממנה אף החמץ הוא היצר הרע

מסכת שבת דף פח/ב - ואמר רבי יהושע בן לוי בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם מה לילוד אשה בינינו אמר להן לקבל תורה בא אמרו לפניו חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה החזיר להן תשובה... שוב מה כתיב בה זכור את יום השבת לקדשו כלום אתם עושים מלאכה שאתם צריכין שבות שוב מה כתיב בה לא תשא משא ומתן יש ביניכם שוב מה כתיב בה כבוד את אביך ואת אמך אב ואם יש לכם שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצר הרע יש ביניכם מיד הודו לו להקדוש ברוך הוא

אורות ישראל / פרק ח / א

יסוד האמונה השלמה שבלב נובע הוא מתוך מעמק סגלת הנפש שבישראל. לעמתו מכון קרבן העמר של שעורים, מאכל בהמה, הנוטה רק להגש הטבעי. אחריו ועל גביו בא יסוד העלוי השכלי והלמודי. אמנם חלשת האדם גורמת, שבהיותו מקשר למחקר שכלי יחלש בו יסוד הנטייה האמונית, ובהיותו שלם באמונה הוא עלול למעט בהשקלה וחקמת לב. אבל תכלית דרך הישרה היא, שכל כח לא ימעט את חברו, ולא יתמעט על ידו, כי-אם יתגלה בכל מלא עוז, קאלו היה הוא השולט לבדו. כח האמונה צריך שיהיה שלם כל-כך קאלו אין לו שום אפשריות של מחקר, ולעמת זה צריך שיהיה כח החקמה כל-כך מעלה ומזרז כמו לא היה כלל כח של אמונה בנפש. "אדם ובהמה – ערומים בדעת ומשימים עצמם כבהמה". אכן זאת היא מורשה מיחדת לישראל, שהאמונה הקימה היא אצלם טבעית, מצד המורשה הגלויה של גלוי שכינה, "רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה – הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי". ולהפך, הפפירה היא אצלם בלתי-טבעית, ואפשרית רק על-ידי העזה של שפרון, שמתוך עקשות או תאוות. מה שאין כן באמות העולם, שמציאות האמונה אצלם היא דוקא על-ידי שפרון, כי לא נגלו להם ענינים מוחשיים גדולים על יסודי אמונותיהם, על כן אין טבעם האנושי גוזר להאמין כי-אם ההסקמה המשקרת וההתגברות על הטבעיות. ועל כן טובה מאד לישראל תמימות האמונה בפשטותה, שהיא גם-כן מברכה כיום בהיר, "בכה כחמה". ולפיכך מחבר הוא פסח לעצרת על-ידי ספירת העמר שגבית המקדש, שהיא מחברת את מנחת השעורים, מאכל בהמה, נטיית הרגש הטבעית, אל החטים, מאכל אדם, העלוי השכלי הרוחני, "עץ הדעת חטה היה". ושני הנחות היסודיים האלה מגלים את כל מלא ערכם ופעלתם, במעמקי הנפש ומרחבי החיים, בהופיעם כל אחד בצורתו העצמית השלמה, באין שום דבר מעיק לו כלל, ובהתכנסם והתקשרם יחד למערכה אחדותית עליונה.

אגרות הראיה כרך ג / תשצג - רק בפרטי הארחות נפלגו חכמי הדורות, איזו מסילה יבחר לו האדם בעסקיו הרוחניים בדרך קביעות. שדעת גדולי החוקרים האלהיים, כרב סעדי גאון, הרמב"ם והחזו"ל וסייעתם היא, שיסוד מצות האמונה היא בעצמה מצות הידיעה והתעמקות החקירה הישרה. ובדעתם אחזו כמה מגדולי חכמי הקבלה המעמיקים ע"פ דרכם. ודעת גדולי חכמי הרגש, שבראשם עומר ר' יהודה הלוי, ובעקבותיו אחזו בעל העקדה, הרי"ץ אברבנאל, האב וגם הבן ר"י ליאון אברבנאל, והרבה מגדולי המקובלים, נבוני לחש של רגשי הנפש, הלכו בדרכם, אשר שדו נרגא, בכל המהלך של המחקר ההגיוני, ובסו ביותר את היסודות של עומק קדושת ההכרה השירית של רגשי הנשמה והתעלותה הפנימית. והר"ח קרשקש בעל אור ד' תמך שיטה זו דוקא ע"פ עומק ההגיון המחקרי עצמו, ואת בנין הרגש העמוק בתועפות עוזו בנה על יסוד מפלתה של הפילוסופיה ההגיונית. ושיטה זו היותר קרובה לאורחא דמהימנותא היא הולכת ומתחזקת במהלך הרוח של הדורות האחרונים.

שפתי כהן על ויקרא פרק כג פסוק י

וברעיא מהימנא (פרשה זו צ"ז). אמר שהיו מקריבין קרבן העומר משעורים בין פסח לעצרת, לפי שישראל מזדוגין ביום חמישים עם הקב"ה ורוצה לבדוקם כסוטה, ולזה היה העומר משעורים, וכמו שקרבן סוטה היה בודקה ומכניס ומוסיף אהבה בינה ובין בעלה שנאמר (במדבר ה', כ"ח) ונקתה ונזרעה זרע, והשכנות הרעות שהטילו קנאה והשנאה ביניהם בורחים מלהרית ריח מי המרים, כן בקרבן העומר מכניס ומוסיף אהבה בין ישראל לאביהם שבשמים. עומר דא מקריבין ישראל בדכיותא דילהון והוא קרבנא איהו משעורים ודא אתקריב למיעל רחימו בין אתתא ובעלה, אשת זנונים אתרחקת גרמה מביניהו דלא יכילת למיקם על גבה, אשת חיל קריבת גרמה לקרבא לגבי כהנא דהא ודאי טהורה היא ונקתה ונזרעה זרע ואוסיף חילא ורחימו לגבי בעלה... רזא דסתרא דא תרתין אחתן, וכד ארחת דא לגבי דא בבדיקו דילה צבת בטנה ונפלה ירכה, דהא בבדיקו דאשת חיל סמא דמותא